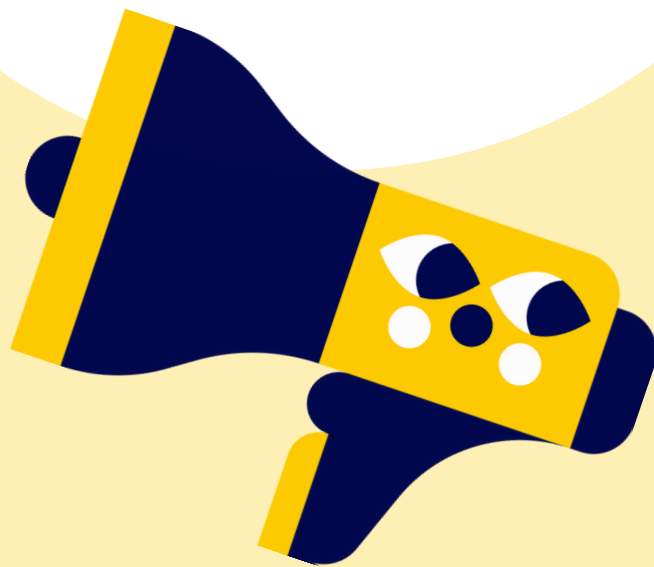
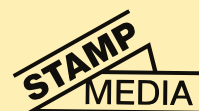

**opinie
dossier**
**BLOED VOOR
BATTERIJEN**
**de Democratische
Republiek Congo**

**Lesvoorbereiding
voor leerkrachten**

Lesvoorbereiding

Deel 1

Duur

Aanpak

Doel

10 minuten

Introduceren van de les en het thema

Democratische Republiek Congo: de grondstoffenoorlog en neokolonialisme – Klassikaal

De basisafspraken:

- Niets is verkeerd of fout.
- Alle ideeën zijn welkom.
- We luisteren altijd naar elkaar.
- Durf ruimte in te nemen en laat ruimte voor een ander.
- Val nooit iemand persoonlijk aan, maar blijf bij het onderwerp.
- Als je je ergens niet prettig bij voelt, geef je dit aan.

Vertel dat er **twee landen in Afrika de naam “Congo”** dragen:

- **Democratische Republiek Congo (de DRC)** – Het grootste van de twee, met hoofdstad Kinshasa.
- Vroeger heette het Belgisch Congo (en daarvoor Congo-Vrijstaat onder koning Leopold II).
- Het land is rijk aan grondstoffen zoals kobalt, coltan, koper, goud en diamanten.
- **Republiek Congo (Congo-Brazzaville)** – Het kleinere buurland met hoofdstad Brazzaville.
- Het was een Franse kolonie en verdient vandaag vooral door olie te exporteren.

Leg uit dat de **hoofdsteden Kinshasa en Brazzaville** vlak tegenover elkaar aan de Congo-rivier liggen. Er is geen brug tussen beide steden: mensen steken de rivier over met bootjes of een veerboot.

Vandaag focussen we op de DRC en de conflicten rond de grondstoffen in het oosten van het land.

Kader kort de geschiedenis van de DRC:

Het gebied kende al **machtige Afrikaanse koninkrijken**, zoals het Koninkrijk Kongo (ontstaan rond 1390, bloeiperiode 15e–17e eeuw) en later het Luba- en Lunda-rijk landinwaarts. Deze rijken hadden koningen, handel, belastingen en rijke culturele tradities.

In 1482 bereikte de **Portugese ontdekkingsreiziger Diogo Cão** de monding van de Congo-rivier en legde contact met het Koninkrijk Kongo.

De leerlingen zijn bekend met het thema en het doel van de les.

De leerlingen begrijpen de historische en actuele context van de Democratische Republiek Congo en herkennen de link tussen kolonialisme, neokolonialisme en hedendaagse conflicten rond grondstoffen.

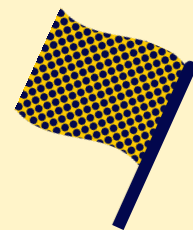
De leerlingen weten wat kolonialisme en neokolonialisme betekent en verbanden leggen met hun eigen leefwereld (zoals het gebruik van smartphones).

Duur**Aanpak****Doel**

Er ontstond handel in **ivoor, koper, textiel** en later ook in **tot slaaf gemaakte mensen** voor de Atlantische slavenhandel.

In de 19e eeuw wilden **Europese landen** het binnenland verkennen voor grondstoffen. Tijdens de Conferentie van Berlijn (1884-1885) kreeg de Belgische koning Leopold II het gebied als privébezit: de Congo-Vrijstaat, berucht om **dwangarbeid en geweld** bij de winning van rubber en ivoor. In 1908 nam België het gebied over als kolonie: **Belgisch-Congo**.

Vraag:

“Wat betekent kolonialisme?”

Definitie: het verschijnsel dat landen andere landen in bezit nemen en als **koloniën exploiteren**.

“Wat betekent **neokolonialisme**?”

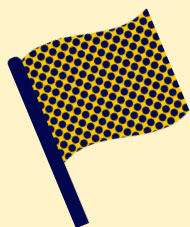
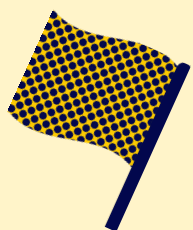
Laat de leerlingen zelf proberen te verwoorden wat ze denken.

Geef vervolgens de definitie: exploitatie door de rijke landen van de zelfstandig geworden **vroegere koloniale gebieden**, bevoogdende houding van het voormalige moederland ten opzichte van zijn vroegere koloniën. Neokolonialisme betekent dus dat vroegere koloniale landen nog steeds invloed hebben op hun voormalige kolonies, vaak via **bedrijven** (multinationals) en **handel** (internationale handelssystemen).

Vraag: "Welke grondstoffen zitten er in je **smartphone**?" Laat de leerlingen dit individueel of per twee opzoeken op hun smartphone of laptop.

Houd een kort klassengesprek over **coltan, kobalt, goud** en hun onmisbaarheid voor elektronica.

Vertel dat coltan, kobalt, goud, ... onmisbaar zijn in moderne elektronica. Deze ertsen worden gebruikt in elektronica en accu's, maar ook in legeringen, sieraden en andere industriële toepassingen. Ze worden ook wel **conflictgrondstoffen** genoemd: grondstoffen waarvan de handel en verkoop bijdraagt aan **gewapende conflicten, in het bijzonder in Afrika**. Deze grondstoffen komen vaak uit de DRC en vormen omwille van hun onschatbare waarde een reden van oorlog en conflict: “De DRC is rijk aan grondstoffen zoals coltan en kobalt, die essentieel zijn voor technologie.

Duur**Aanpak****Doel**

Helaas heeft dit geleid tot **uitbuiting, conflicten, corruptie, schending van mensenrechten**, meer dan **7 miljoen ontheemden** en vormen van **moderne slavernij**. Gewapende groepen en multinationals strijden om de controle, terwijl de lokale bevolking vaak lijdt onder geweld en slechte werkomstandigheden.”

 10 minuten **Geschiedenis van de DRC – Klassikaal**

Bekijk de video van **KLAAR: Belgisch Congo**. Deze video legt kort de **geschiedenis** van de Democratische Republiek Congo en het kolonialisme uit.

Bespreek klassikaal:

- Wat wist je al?
- Wat was nieuw?
- Hoe kijk je naar België in deze situatie?
- Hoe kijk je naar de DRC in deze situatie?

De leerlingen zijn bekend met de historische context van de Democratische Republiek Congo en het kolonialisme, en kunnen hierover reflecteren in relatie tot België en de DRC.

 20 minuten **Mediabronnen onderzoeken – Groepjes van 2 à 3**

Verdeel de klas in groepjes en geef elk groepje een **mediabron over neokolonialisme en de exploitatie** van grondstoffen in de DRC (zie **Bijlage 2**). Elk groepje leest, bekijkt of luistert (deels) de mediabron.

De leerlingen beantwoorden de vragen uit **bijlage 3** die van toepassing zijn op hun mediabron.

Bespreek de antwoorden klassikaal en noteer op het bord.

De leerlingen kunnen informatie uit verschillende mediabronnen analyseren en bespreken. De leerlingen raken bekend met het concept neokolonialisme en de exploitatie van grondstoffen in de DRC.

 10 minuten **Wie draagt verantwoordelijkheid? – Klassikaal**

Teken **een cirkel** op het bord.

Stel de leerlingen de vraag: "Wie draagt verantwoordelijkheid voor het neokolonialisme in de DCR?"

Hoe **dichter bij het midden** van de cirkel, hoe meer **schuld** deze partijen hebben.

De leerlingen zijn bekend met de verschillende actoren die betrokken zijn bij de exploitatie van grondstoffen in de DRC.

Duur**Aanpak**

Laat hen elke partij op 1 post-it schrijven:

- Lokale gewapende groepen (rebellen, milities)
- Multinationals (Apple, Tesla, Samsung, etc.)
- Buurlanden (Rwanda, Oeganda)
- Westerse regeringen (VS, EU)
- Regeringen elders in de wereld (bijv. Rusland en China)
- Consumenten (wijzelf)

De leerlingen plakken **in overleg** de post-its in de cirkel op het bord. Ieder groepje heeft zich verdiept in een ander aspect van de situatie via de mediabronnen en kan dus informatie en opinies geven vanuit een andere bron en hoek.

Bespreek:

- Wie heeft baat bij neokolonialisme in de DCR? Wie verliest hier iets?
- Wat is rechtvaardigheid in deze situatie?
- Is de huidige Belgische bevolking verantwoordelijk voor wat vorige generaties hebben gedaan?
- Wie heeft de meeste macht om iets te veranderen?
- Kijk je nu anders naar de betrokkenen dan voor de les?
- Kan je zelf als individu iets doen wat kan bijdragen aan een oplossing van het conflict?

Doel

De leerlingen kunnen kritisch nadenken over verantwoordelijkheid en machtsverhoudingen.

Lesvoorbereiding

Deel 2

Duur

Aanpak

5 minuten

Leerlingen reflecteren op de vorige les - Klassikaal

Bespreek met de leerlingen welke inzichten ze meenemen uit de vorige les:

- Wat is jou het meeste bijgebleven?
- Wat heb je geleerd?
- Heb je nog nieuwe dingen in het nieuws gezien of gelezen over de DRC?

Doel

De leerlingen reflecteren over de verworven kennis en meningen.

10 minuten

Meningenstorm – klassikaal

Geef deze **stellingen** aan de klas. Laat de leerlingen op een plaats gaan staan in de ruimte van volledig akkoord met de stelling tot volledig niet akkoord met de stelling. Laat ruimte voor debat. De leerlingen mogen tijdens het debat nog van plaats veranderen:

- **Techbedrijven** zijn schuldig aan de situatie in de DRC.
- We kunnen als **consumenten** niets veranderen.
- **Westerse landen** houden de DRC bewust zwak.
- De **Belgische kolonisatie** heeft de DRC ook **vooruitgang** gebracht, zoals infrastructuur en onderwijs.
- **Iedereen in het westen** heeft baat bij de situatie in de DRC.

De leerlingen zijn bekend met verschillende perspectieven op de situatie in de DRC en kunnen hierover argumenten uitwisselen en kritisch reflecteren op de verantwoordelijkheid van verschillende actoren.

50 minuten

Casussen: Ethische dilemma's - Groepjes van 2 à 3

Geef elk groepje een **casus** uit **bijlage 4**. Laat hen **kiezen** uit de verschillende opties. Laat hen **argumenten** opschrijven voor waarom hun keuze de beste is. (Minimum 10 zinnen) Ze mogen hiervoor ook internet of AI gebruiken.

Laat de groepjes hun mening **presenteren**.

De leerlingen zijn bekend met ethische dilemma's rond neokolonialisme en de exploitatie van grondstoffen in de DRC en kunnen hierover beargumenteerde keuzes maken en presenteren aan de groep.

Duur**Aanpak****Doel**

Vragen om (opnieuw) te beantwoorden:

- Wie heeft **baat bij** het neokolonialisme in de DRC? Wie verliest hier iets?
- Wat is het meest **rechtvaardig** in deze situatie?
- Is de **Belgische bevolking verantwoordelijk** voor wat vorige generaties hebben gedaan?
- Wat als de DRC de economische steun gebruikt op een manier die België niet acceptabel vindt?
Bijvoorbeeld: België geeft economische steun aan Congo voor gezondheidszorg, maar het geld wordt besteed aan luxueuze overheidsprojecten voor de politieke elite.

Bespreek klassikaal:

- Welke **waarden** botsen hier?
- Waar trekken we de grens tussen **winst en ethiek**?
- Wat zouden deze bedrijven/beleidsmakers/consumenten in realiteit doen?

5 minuten

Laatste round-up – klassikaal

Vraag de leerlingen:

- Wat **verraste** je het meest in deze les?
- Wat was **nieuw** voor jou?
- Wat zette je aan het **denken**?
- Wat zou jij als **consument** kunnen doen?
- Vind je dat landen zoals België iets moeten **goedmaken** tegenover de DRC? Waarom (niet)?

De leerlingen zijn bekend met de belangrijkste inzichten uit de les en kunnen hierover kritisch reflecteren.